

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz

na posiedzeniu w dniu 31 stycznia 2024 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, w kwestii wniosku adwokata P. M. – obrońcy SSR X.Y., z dnia 17 listopada 2023 r., w przedmiocie wyłączenia SSN Pawła Wojciechowskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 109/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o wyłączenie SSN Zbigniewa Korzeniowskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 91/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o wyłączenie SSN Antoniego Bojańczyka i SSN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZB 61/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o stwierdzenie braku spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności SSN Tomasza Demendeckiego, który został wyznaczony do rozpoznania wniosku o wznowienie postępowania (sprawa o sygn. akt II ZSG 4/22)

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

postanowił:

wyłączyć SSN Pawła Wojciechowskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 109/23.

UZASADNIENIE

W dniu 22 listopada 2023 r. do Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego wpłynął wniosek adwokata P. M. z dnia 17 listopada 2023 r. o wyłączenie, na podstawie art. 40 § 1 ust. 1 k.p.k. i art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności - dalej powoływana jako Konwencja, SSN Pawła

Wojciechowskiego od udziału w sprawie o sygn. akt I ZO 109/23 dotyczącej rozpoznania wniosku o wyłączenie SSN Zbigniewa Korzeniowskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 91/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o wyłączenie SSN Antoniego Bojańczyka i SSN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZB 61/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o stwierdzenie braku spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności SSN Tomasza Demendeckiego, który został wyznaczony do rozpoznania wniosku o wznowienie postępowania (sprawa o sygn. akt II ZSG 4/22). Adwokat P. M. w uzasadnieniu wniosku podał, że w odniesieniu do SSN Pawła Wojciechowskiego istnieją okoliczności skutkujące wyłączeniem z mocy prawa oraz okoliczności mogące wywołać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego w sprawie. Wnioskujący na poparcie swojego stanowiska powołał liczne orzecznictwo, w tym m.in. uchwałę składu połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 2/22, orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej m.in. w sprawach: C-585/18, C-624/18, C-625/18, C-791/19, C-824/18, C-204/21 oraz C-487/19, a także m.in. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – dalej powoływany jako ETPCz, w sprawach: Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19, Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skarga nr 49868/19 i 57511/19, Grzęda przeciwko Polsce, skarga nr 43572/18, Żurek przeciwko Polsce, skarga nr 39650/18 oraz środki tymczasowe w sprawach Wróbel przeciwko Polsce, skarga nr 6904/22, Synakiewicz przeciwko Polsce, skarga nr 46453/21, Niklas – Bibik przeciwko Polsce, skarga nr 8687/22, Piekarska – Drążek przeciwko Polsce, skarga nr 8076/22.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy wskazać, że zakres związania konkretnym orzeczeniem ETPCz określa sama Konwencja w art. 46 ust. 1. Jak zauważa się w doktrynie, zakres obowiązku wykonania wyroku ETPCz jest wyznaczony granicami podmiotowymi i przedmiotowymi sprawy rozstrzyganej przez ETPCz. Orzeczenia ETPCz nie mają mocy powszechnie obowiązującej, obejmują jedynie strony

postępowania tj. stronę skarżącą i państwo-stronę, a tylko wyroki pilotażowe, o których mowa w art. 61 Regulaminu ETPCz, ze swej istoty mają zasięg wykraczający poza sprawę główną (por. m.in. P. Grzegorzczak, *Skutki wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w krajowym porządku prawnym*, Przegląd Sądowy 2006, nr 6, s. 17, M. Wąsek-Wiaderek, *O dopuszczalności wznowienia postępowania karnego z powodu orzeczenia europejskiego trybunału praw człowieka stwierdzającego naruszenie praw człowieka w podobnej sprawie*, Białostockie Studia Prawnicze, 2014, z. 15, s. 119). Związanie natomiast sądów wykładnią Konwencji, zawartą w orzecznictwie ETPCz, nie oznacza przyznania kompetencji i jednocześnie odpowiedzialności za likwidowanie kolizji norm ustawowych i konwencyjnych sędziom, to bowiem przede wszystkim do ustawodawcy należy dbanie o zgodność przepisów ustawowych z Konwencją (zob. M. Wąsek-Wiaderek, *O dopuszczalności wznowienia postępowania karnego z powodu orzeczenia europejskiego trybunału praw człowieka stwierdzającego naruszenie praw człowieka w podobnej sprawie*, Białostockie Studia Prawnicze, 2014, z. 15, s. 118).

W myśl art. 41 § 1 k.p.k. (który to przepis znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie – por. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych) sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Dla stwierdzenia podstawy wyłączenia sędziego, wymagane jest zatem istnienia określonej kategorii okoliczności, która, jeżeli zestawić ją z przedmiotem rozstrzygnięcia w określonej sprawie, prowadzi do wniosku o uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności sędziego, mającego ją rozstrzygnąć. Oznacza to, że pomiędzy podnoszonymi okolicznościami, które powinny mieć charakter rzeczywisty i obiektywny, a rozstrzygnięciem konkretnej sprawy musi zachodzić związek funkcjonalny, pozwalający na możliwości wyprowadzenia z nich wniosku o istnieniu uzasadnionej wątpliwości co do braku bezstronności rozstrzygnięciu tej sprawy. Uzasadniona wątpliwość co do bezstronności, w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k., zachodzi zatem zawsze *in concreto*, a nie *in abstracto*. Nie może zatem stanowić jedynie subiektywnego przekonania określonej osoby, lecz winna być konkretna, realna, obiektywna i poddająca się zewnętrznej weryfikacji (por. np.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2012 r., sygn. akt III KK 214/11, OSNKW 2012, z. 4, poz. 4). Wymóg bezstronności sędziego należy rozumieć zarówno w aspekcie braku przejawów subiektywnej stronniczości sędziego lub jego osobistych uprzedzeń, jak i konieczności obiektywnej bezstronności sądu, który winien dawać wystarczające gwarancje, by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej mierze (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2018 r., sygn. akt III KK 244/17, LEX nr 2433068). W orzecznictwie Sadu Najwyższego akcentowana jest konieczność zróżnicowania obiektywnej bezstronności sędziego i jego bezstronności w odbiorze zewnętrznym, przy czym co do odbioru zewnętrznego z reguły odwołać się można do oceny sytuacji dokonanej przez hipotetycznego, przeciętnie wykształconego, logicznie myślącego członka społeczeństwa, który nie jest osobiście zainteresowany wynikiem procesu. W uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., sygn. akt. SK 19/02, OTK ZU 2004, nr 7/A, poz. 67, znajdujemy wskazanie, że cyt. **„Instytucja wyłączenia sędziego w równej mierze służy zapewnieniu realnej bezstronności sądu, jak i umacnianiu autorytetu wymiaru sprawiedliwości przez usuwanie choćby pozorów braku bezstronności.”** Znaczenie społecznej oceny bezstronności sędziego, a także wynikająca z tego perspektywa interpretacji podstaw wyłączenia sędziego, skutkuje tym, iż o potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia nie może decydować jedynie zasadność *in casu* zarzutu będącego podstawą wniosku o wyłączenie, ale również ocena, czy dla postronnego obserwatora zachodzą, w realiach sprawy, wystarczające okoliczności które w odbiorze społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2005 r., sygn. akt SK 53/04). Kierując się tym przekonaniem Sąd Najwyższy wyłączył SSN Pawła Wojciechowskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 109/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o wyłączenie SSN Zbigniewa Korzeniowskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZO 91/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o wyłączenie SSN Antoniego Bojańczyka i SSN Marii Szczepaniec od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZB 61/23, dotyczącej rozpoznania wniosku o stwierdzenie braku spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności SSN Tomasza Demendeckiego, który został

wyznaczony do rozpoznania sprawy wniosku o wznowienie postępowania sygn. akt
II ZSG 4/22 (II DO 1/20)

[M. T.]